

Een zwarte

Joshua Zwaan schreef een hartverscheurend boek over het onvermogen lief te hebben: *Parnassia*.

AWRAHAM MEIJERS

In de zomer van 1944 bogen representanten van Nederlandse verzetsgroepen zich serieus over 'het probleem van de bescherming en onderduik van Joodse kinderen'. Het betrof een conceptwetsontwerp waarin werd gesteld dat alle Joodse ouders die hun kind(eren) hadden (lees: moesten) laten onderduiken, uit de ouderlijke macht werden ontzet. Voogdij over deze kinderen zou worden uitgevoerd door de op te richten Voogdijcommissie Oorlogspleegkinderen (OPK). Uiteindelijk werd deze zogenoemde Wet Oorlogspleegkinderen in augustus 1945 rechtsgeldig. De Koninklijke ondertekening betekende dat ouders of familie van deze kinderen met één penne-streek het (ouderlijk) gezag verloren. De overheid was er in die dagen van overtuigd dat zij zowel het juridische als morele recht had Joodse kinderen weg te houden van hun familie en bij hun christelijke adoptieouders te laten blijven. Veel Joden en niet-Joden vatten dit op als naoorlogs antisemitisme. Een columnist in het *Vrije Volk* schreef: „Wederom een dolkstoot in de rug van het toch al zo gedecimeerde Joodse volk.”

Weigering overdracht

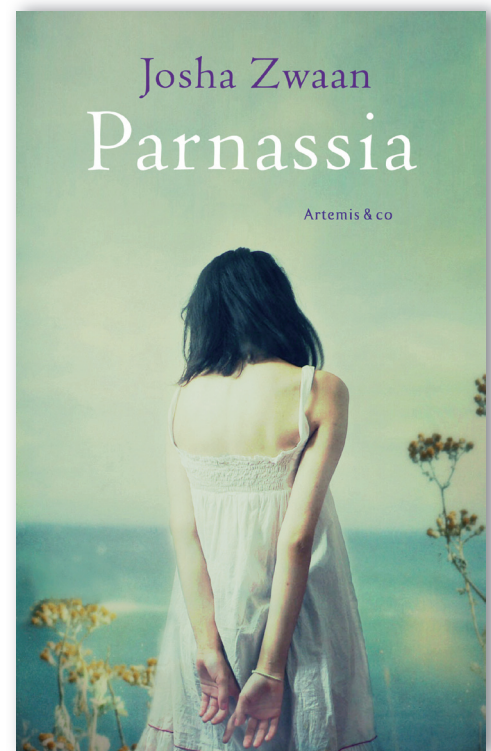
Veel overlevenden zagen daarom nooit of pas jaren later hun kinderen terug die onderwijl

meestal zeer christelijk waren opgevoed. In dat kader is met name de affaire Anneke Beekman berucht. Dit Joodse onderduikkind was door de katholieke gezusters Van Moorst sinds de oorlog in een conservatief-roomse traditie grootgebracht. De ouders van Anneke zijn vergast in Sobibor. Eind jaren 40 ging de voogdij van Joodse weeskinderen in andere handen over. De gezusters Van Moorst werd verzocht om Anneke aan de Joodse organisatie van pleegkinderen over te dragen. Dat weigerden zij. Hun opstelling resulteerde in een verloren rechtszaak: het meisje werd onder voogdij geplaatst van de Joodse stichting Le-Ezrat Ha-Jeled. Toen de politie voor de deur stond om haar op te halen, was zij volgens de pleegmoeders 'met vakantie'. In werkelijkheid zat ze in een klooster in België, waar zij afgesloten van de buitenwereld opgroeide. Pas in 1961, toen zij meerderjarig was, verscheen Anneke Beekman in het openbaar. Zij bleef rooms-katholiek en heeft tot op de dag van vandaag veel respect voor haar van paapse evangelisatie doordrenkte pleegmoeders.

Rivka / Anneke

In *Parnassia* wordt de hoofdfiguur Rivka tijdens de Tweede Wereldoorlog op vierjarige leeftijd bij een Zeeuws domineesgezin ondergebracht. De tot dan Joodse Rivka mist haar ouders vreselijk, maar al vrij snel – zoals dat met kleuters ogenschijnlijk gaat – wordt ze Anneke, die zich op de pastorie letterlijk thuisvoelt. Haar voornaam roept overigens de vraag op of de schrijfster wellicht geïnspireerd werd door eerder genoemde Anneke Beekman.

Aan de Zeeuwse buitenwereld wordt verteld dat haar ouders zijn omgekomen tij-

Ze is niet bij machte van haar kinderen, van Joost, en zichzelf te houden

dens het bombardement van Rotterdam, een smoes die veel werd gebruikt. In het keurige christelijke gezin groeit het meisje op en begint ze de dominee en diens vrouw als haar 'echte' ouders te beschouwen. Wanneer haar biologische vader en broer Simon zich na de oorlog bij de pastorie melden om haar mee naar huis te nemen, (h)erkent Anneke hen niet meer en kiest ze voor een leven bij haar pleegouders.

Machteloosheid

Jaren later heeft de nu volwassen Anneke zich in Leiden gevestigd, waar ze les geeft op een lagere school. In die stad slaat een existentieel toeval (voor wie in toeval gelooft) toe als ze verliefd wordt op Joost, die net als zij Joodse wortels heeft en evenals zij dit lie-